

19. Там само. — Спр. 610.
20. Там само. — Спр. 611.
21. Там само. — Спр. 741. — Записник № 2.
22. Там само. — Спр. 741. — Записник № 8.
23. Там само. — Спр. 741. — Записник № 9.
24. Ковалинський В. Меценати Києва / Ковалинський В. — К. : Кий, 1998. — 528 с.
25. Лукашевич І. Людина великої душі (спогади про Ф. Р. Штейнгеля Куліш) / І. Лукашевич // Рівненський обласний краєзнавчий музей. 140 років від дня народження Федора Рудольфовича Штейнгеля. Наукові записки. — Вип. VIII. — Рівне : видавець Олег Зень, 2010. — С. 55, 60.
26. Нахратова Т. Життя та діяльність Федора Рудольфовича Штейнгеля (за матеріалами фондової збірки Рівненського обласного краєзнавчого музею та Державного архіву Рівненської області) / Т. Нахратова // Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею. — Вип. IV. — Рівне : Волинські обереги, 2006. — С. 195, 196.
27. Пономарьова Т. Поколінний розпис Штейнгелів / Т. Пономарьова // Рівненський обласний краєзнавчий музей. 140 років від дня народження Федора Рудольфовича Штейнгеля. Наукові записки. — Вип. VIII. — Рівне : видавець Олег Зень, 2010. — С. 49, 50, 51.
28. Столярець М. Слово про Городок. Спогади краєзнавця / Столярець М. — Рівне : Азалія, 2002. — С. 10, 11, 12.
29. Українець А. Доброчинна діяльність Федора Рудольфовича Штейнгеля / А. Українець // Рівненський обласний краєзнавчий музей. 140 років від дня народження Федора Рудольфовича Штейнгеля. Наукові записки. — Вип. VIII. — Рівне : видавець Олег Зень, 2010. — С. 36, 37.
30. Центральний державний історичний архів України. — Ф. 442. — Оп. 630. — Спр. 575.
31. Шевчук С. Жертовність для утвердження України / Шевчук С. — Рівне : Волинські обереги, 2002. — С. 50, 51.

С. М. Ховрич

УДК: 303.436.2

МАЛОВІДОМІ СТОРІНКИ БІОГРАФІЇ ПРОФЕСОРА П. МІНЯЄВА (1868–1958 рр.)

Спираючись передусім на архівні документи, а також наукову літературу, автор статті проаналізував життєвий та науково-педагогічний шлях професора Павла Міняєва (1868–1958 рр.), зосередивши увагу на найменш досліджених сторінках його біографії.

Ключові слова: П. Міняєв, технічна освіта, наука, техніка, інженер, будівельна механіка корабля, корабель «Професор Міняєв».

Используя архивные документы, а также научную литературу, автор статьи проанализировал жизненный и научно-педагогический путь профессора Павла Миняева (1868–1958 гг.), уделив особое внимание наименее исследованным страницам его биографии.

Ключевые слова: П. Миняев, техническое образование, наука, техника, инженер, строительная механика корабля, корабль «Профессор Миняев».

Basing on the archives documents, and also scientific literature, the author of the article analyzed vital and scientifically pedagogical way of Professor Paulo Minyaev (1868–1958), giving mind on the least investigational pages of his biography.

Keywords: P. Minyaev, technical education, science, technique, engineer, structural mechanics of ship, ship is «Professor Minyaev».

Нині, в умовах відродженої Незалежності, нагальною проблемою нашої держави є якнайшвидше створення громадянського суспільства. Національно-патріотичне виховання — одна зі складових цього процесу. Виховання ґрунтується, окрім іншого, на вивченні та пропагуванні життя і творчості цікавих персоналій. Ось чому це є актуальною й надзвичайно корисною справою.

Мета статті — проаналізувати найменш досліджені аспекти кар'єрного росту професора Павла Міняєва (1868–1958 рр.), зосередивши наразі увагу на його становленні як ученого. Себто ми не маємо наміру детально розкрити всі сторінки біографії діяча. Про ту чи іншу подію згадуватимемо лише в контексті загального задуму досліджуваної теми.

В ході дослідження автор опрацював і залучив неопубліковані раніше архівні документи (в т. ч. фото), наукові розвідки, зокрема А. Ф. Мошнянського, Є. І. Цимбала та В. В. Нікуліна. На сьогодні нами не виявлено ґрунтовної праці про біографію професора П. О. Міняєва. Тож пропонується стаття, по суті, — перший фаховий доробок з обраної теми.

Серед інших документів особливу увагу привертає «Автобіографія», яку особисто склав професор, доктор технічних наук П. О. Міняєв [2]. У ній він у хронологічній послідовності подав основні моменти життя та трудової діяльності. Завдяки цьому значно полегшується наукове дослідження життєпису вченого.

З документів відомо: Павло Олексійович Міняєв народився 12 січня 1868 р. в м. Ржевї Тверської губ. Російської імперії (нині — Тверська обл. Російської Федерації). Він здобув добру освіту в Ржевському повітовому та Череповецькому технічному училищах. Оволодіння базовими знаннями з фаху і певним практичним досвідом на різних роботах дали молодому та амбітному Павлові змогу успішно скласти екстерном іспити одразу аж за шість класів при Петербурзькому першому реальному училищі (згодом — іще й за додатковий клас). І лише після цього Павло Міняєв зважився здобути вищу технічну освіту. Вибір упав на тільки-но організований Київський політехнічний інсти-

тут імператора Олександра II (з квітня 1995 р. — Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»). Склавши іспити, Міняєв був зарахований на інженерне відділення (факультет). На той момент йому виповнилося тридцять років.

Загалом середній вік дорядяньського студента, на відміну від сучасного, зазвичай становив 27–28 років. Ось що з цього приводу писав один із авторів колективної праці «Київський політехнічний інститут: Нариси історії» (Київ, 1995): «Необхідність одночасно і вчитися, і добувати засоби для існування, а також деяка перевантаженість заняттями спричиняли те, що навчання в інституті розтягувалося на шість — вісім і більше років, чимало студентів через нестатки залишали вуз, і лише частина закінчувала його за чотири роки...» [24, с. 28]. Отже, по суті, Павло відповідав тодішнім віковим стандартам середньостатистичного студента. В умовах науково-технічної революції ситуація кардинально змінилася — тепер у такому віці працездатний громадянин, як правило, перебуває на шляху кар'єрного росту.

Слід зазначити, що вже в студентські роки П. О. Міняєв виявив потяг до наукових пошуків: написав кілька статей, присвячених окремим проблемам будівельної механіки. Керівництво вищу не могло не звернути увагу на талановитого студента, і, природно, по закінченні навчання запропонувало йому науково-педагогічну кар'єру. Цікаво, що Павло провів стажування в Петербурзі під керівництвом патріарха вищої технічної освіти підросійської України, першого директора (ректора) Харківського практичного технологічного інституту та КПІ, професора Віктора Львовича Кирпичова (1845–1913 рр.) [2, арк. 1; 26, с. 389].

До речі, у відділі «Музей історії КПІ» Державного політехнічного музею при НТУУ «КПІ» зберігається унікальна фотокартка молодого П. О. Міняєва. 1902 р., коли в інституті планувався перший випуск, студент інженерно-будівельного відділення Павло Міняєв сфотографувався в офіційній формі [14].

Ми також виявили та вперше оприлюднили 2004 р. результат попереднього аналізу не менш унікального фото-оригіналу під назвою «Київський

Студент КПІ Павло Міняєв. 1902 р.

Копія.

5

О Б Щ Е С Т В О
Н О В О Т О Р Ж С К О Й

железной дороги.

Линия Нов. Ржево Вяз.

Сужба Тяги

Начал. Мест. и Депо.

Мая 13 дня 1889 года.

№ 270.

С В И Д Е Т Е Л Ь С Т В О .

Выдано мѣщанину гор. Ржева Павлу
Алексѣеву М И Н Я Е В У въ томъ, что съ
1 СЕНТЯБРЯ 1888 года по 13-ое МАЯ 1889
года онъ, Миняевъ, состоялъ слесаремъ
при Ржевскихъ Мастерскихъ Новоторжско-
Ржево-Вяземской железной дороги и во
все время службы исполнялъ свои обязан-
ности аккуратно и велъ себя трезво. Что
подписью съ приложеніемъ печати удосто-
вѣряю. -

Начальникъ Мастерскихъ

и Ржевскаго Депо Инженеръ-Механикъ Валежинскій.

Посвідчення № 270 про те, що П. О. Міняєв
був слюсарем Ржевських майстерень. 13 травня 1889 р.

політехнічний інститут імператора Олександра II-го. 1-й випуск агрономів. 1902 р.» [25, с. 3]. Позаяк перший випуск вихованців Київської політехніки відбувся наступного року — 1903 р. Голова державної екзаменаційної комісії російський хімік Дмитро Іванович Менделєєв високо відгукнувся про дипломні роботи студентів [15, с. 46–47].

Трудову діяльність П. О. Міняєв розпочав у рідному місті Ржеві. Ми, наприклад, виявили посвідчення, де говориться, що він з 1 вересня 1888 р. по 13 травня 1889 р. працював слюсарем Ржевських майстерень Новоторзько-Ржево-В'яземської залізниці [9].

Трудовий шлях П. О. Міняєва був довгим і тернистим, однак він його пройшов достойно, пішовши на пенсію у 90-річному віці.

Зауважимо, досить ґрунтовну практичну підготовку П. О. Міняєв здобув у 90-х рр. XIX ст. під час будівельних робіт на Онезькому каналі. Без-

посередньо він працював на першій дільниці Дев'ятинського відділку Ви-тегорського округу шляхів сполучення. Обіймаючи різні посади (техніка, слюсаря, помічника драгера, драгера) майбутній відомий учений значно глибше опанував премудрості складних будівельних робіт, зокрема і принцип дії машинного устаткування. Так, він детально вивчив роботу землечерпальної машини. Вже тоді він виявив блискучі здібності науковця-практика. Це засвідчив начальник зазначеної дільниці інженер-практик Шульц: «[П. О. Міняєв. — С. Х.] Сповна ознайомився з нівелюванням, зйомкою планів місцевості, розбиттям робіт та іншими геодезичними роботами, а також із складанням кошторисів і звітів. За весь зазначений час поведінки був бездоганної і покладені на нього доручення виконував вкрай акуратно і зі знанням справи» [11]. Більше того — його залучали до складання проектів робіт дільниці, а 1890 р. П. О. Міняєв самостійно спроектував оригінальний корпус для однієї з драг.

П. О. Міняєв встиг двічі побувати за кордоном. Щоправда, обмежився лише Німеччиною. Як відомо, дорадянська система підготовки інженерних кадрів передбачала вивчення європейського досвіду всіма, хто бажав присвятити себе науці й техніці, а також освіті. У дорогу їм видавали спеціальні листи-клопотання. Лише за таких умов відрядження могло відбутися. Скажімо, для стажування в Німеччині П. О. Міняєву видали листа-клопотання № 8184 від 13 липня 1909 р. (директор КПП К. Г. Дементьев), де повідомлялася мета поїздки і хто його відряджав [5].

Мабуть, на сьогодні Болонський процес сприятиме і відродженню минулої практики, яка мала низку позитивних результатів. Сподіваємося: у недалекому майбутньому підготовка і перепідготовка інженерів на взаємовигідних основах за формулою «Україна — ЄС — Україна» стане широкоформатною з обнадійливими наслідками і для нашої Вітчизни, і для Європейського Союзу в цілому.

Слід наголосити, упродовж трудового життя П. О. Міняєв працював не в одному виші. Врешті-решт, очікувано, П. О. Міняєв продовжив науково-викладацьку діяльність саме в портовому українському місті Одесі — в політехнічному інституті (заснований 1918 р.; нині — Одеський національний політехнічний університет) та інституті інженерів водного транспорту (1930 р.; Одеський національний морський університет). На переконання авторів-укладачів книги «Одеський політехнічний інститут. Короткий історичний нарис (1918–1968)» (К., 1968) Є. І. Цимбала і В. В. Нікуліна, чільне місце в Одеському політехнічному посіли, по-суті, дві кафедри: прикладної механіки (її очолювали в різний час Ч. Д. Кларк, Р. В. Львович та інші) та будівельної механіки (П. О. Міняєв) [16]. У другому виші впродовж 1930–1941 рр. та 1944–1948 рр. П. О. Міняєв керував кафедрою будівель-

Министерство
Торговли и Промышленности

ДИРЕКТОРЪ

КИЕВСКАГО

ПОЛИТЕХНИЧЕСКАГО ИНСТИТУТА

Императора Александра II-го.

Листъ 13. Дня 1909 г.

№ 8184

г. Киевъ.

Der Vorgänger dieser Bescheinigung
Assistent des Polytechnischen Institut.
Kaiser Alexander II zu Kiew Bau-
ingenieur Paul Minjaew ist vom
Institut ins Ausland commandiert
um durch Besuch der Werke, Fabriken
und übrigen technischen Unternehmen
seine wissenschaftlich-technische
Ausbildung zu vervollkommen.

Dieses bescheinigend bittet der
Institutes die Herrn Eigentümer
und Leiter der Unternehmungen gü-
tigst Herrn Minjaew in die er-
folgreichen Ausführung des Auftrage
befördern zu wollen.

Director des Polytechnischen Insti-
tuts Kaiser Alexander II zu Kiew
(Russland)

Const. Dementyff

Лист-клопотання № 8184. Київ, 13 липня 1909 р.

ної механіки корабля кораблебудівного факультету [22, с. 137]. На цьому факультеті ґрунтовно готували інженерів-корабелів морського флоту.

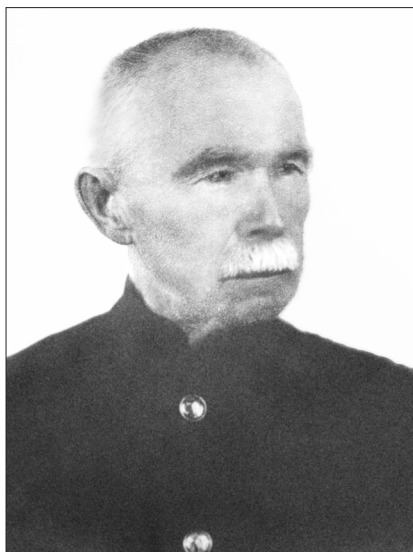
Майже в задовільному стані зберігся цікавий документ — посвідчення № 155 професора та керівника кафедри Інституту інженерів водного транспорту, в якому вказано дати його чинності: з 25 вересня по 31 грудня 1940 р. [8]. Такі експонати особливо цінні, адже вони — неупереджене документаль-

не джерело, котре дає змогу достатньо точно висвітлювати окремі аспекти подій. Подібні документи наразі потребують спеціальних умов зберігання.

В роки Другої Світової війни Одеса невдовзі, згідно з рішенням румунської окупаційної влади, стала центром Трансністрії (або, за визначенням ООН, Забужжя) [18, с. 88–89; 1, с. 124; 23, с. 58, 82]. До речі, ООН протестувала проти передання південних територій разом з Одесою під управління Румунії [27, с. 141]. Тут домінували українофобські настрої, тому, всупереч українським інтересам, румуни підтримали російськомовне середовище (наприклад, видавалися російськомовні часописи «Молва» та «Одесская газета»; натомість в Одесі функціонував лише один україномовний лицей!) [19, с. 102; 1, с. 130]. Репресивні ж заходи влади спровокували появу в самій «столиці» Забужжя українського самостійницького руху (восени 1941 р.), де його активісти організували міліцію, школи, постачання; відповідну роботу проводив Одеський обласний провід ОУН(б) [1, с. 124–125, 127]. З цього приводу є не до кінця зрозумілим з ким усе-таки (з якою силою — кримінальними бандитами, чи то з професійними підпільниками, адже, звісно, не всі могли залишити місто) вів боротьбу 1946–1947 рр. в повоєнній Одесі «прославлений» маршал Г. К. Жуков (1896–1974 рр.), який змушений був використати потугу збройних сил. Коротко, рекомендуємо прочитати статтю Н. Ритової «Маршал Жуков. Легенда о ликвидации криминала в Одессе», розміщену на сайті газети «The Epoch Times», а також переглянути російський документальний фільм режисера Максима Файтельберга «Маршал Жуков против бандитов Одессы. Правда о “Ликвидации”» (2007 р.).

З суб'єктивних і об'єктивних причин, П. О. Міняєв уникнув евакуації й залишився в окупованому місті. В «Автобіографії доктора технічних наук, професора Міняєва Павла Олексійовича» (м. Одеса, 02.04.1945 р.) заготовано таке: «...у серпні 1941 р. при підготовці до евакуації з Одеси, я був випадковим поштовхом [у тексті: «точком», тобто «толчком». — С. Х.] скинутий зі сходинок трамвайного вагону і отримав струс мозку, [у тексті замість коми вжито літеру «ш». — С. Х.] після чого близько двох [у тексті слово «двох» (укр. — двох) повторюється двічі. — С. Х.] місяців повинен був пролежати в ліжку» [2, арк. 2].

Під час окупації в Україні частково поновили роботу деякі освітні заклади. За даними дослідниці В. Шайкан, виші діяли в Києві, Дніпропетровську та інших містах [28, с. 61–62]. В Одесі також знову почали працювати окремі навчальні заклади. Цим і скористався П. О. Міняєв, незабаром працевлаштувавшись в Одеському університеті, де, до речі, більшість студентів становили вихідці з місцевих сіл, із середовища якого поповнювалися кадри самостійницького підпілля [1, с. 131]. Після звільнення Одеси в квітні 1944 р. він повернувся до викладання в Інституті інженерів водного транспорту.

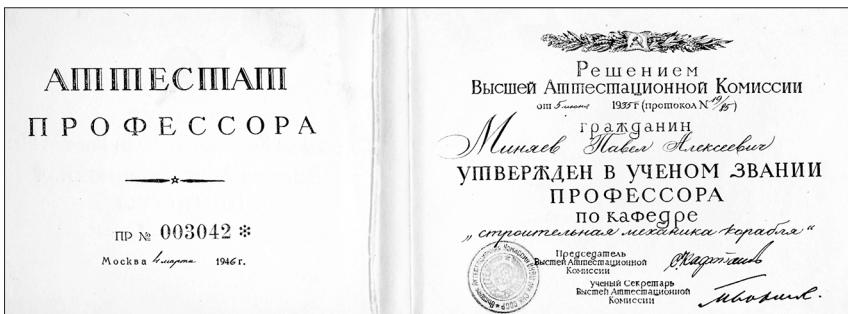
П. О. Міняєв (1868–1958 рр.)

П. О. Міняєв належав до знаних фахівців, що підтверджують і документи. Ще в листопаді 1940 р. за високі досягнення на науковій ниві народний комісаріат морського флоту СРСР присвоїв йому звання «Почесного працівника Морського флоту» (посвідчення № 827, м. Москва, 21 листопада 1940 р.) [10].

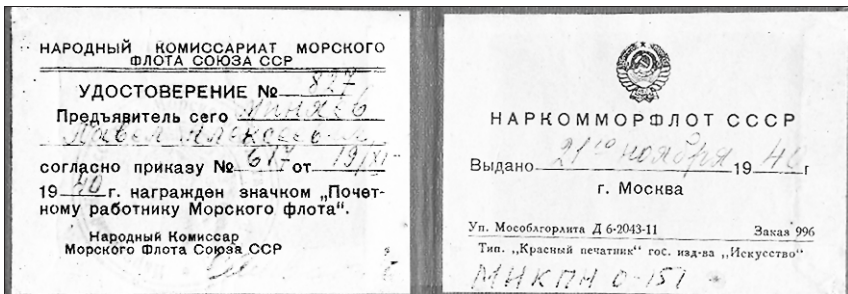
Значно пізніше по Одеському інституту інженерів морського флоту було оголошено офіційну подяку вже престарілому професору, який 12 січня 1958 р. відзначив 90-річчя нелегкого життя. Директор авторитетного вишу країни І. М. Коробцов (1954–1961 рр.) у своєму наказі № 5л/с від 11 січня 1958 р. зазначив: «Під керівництвом проф. Міняєва

П. О. підготовлений ряд науковців, які на даний час успішно ведуть самостійну науково-педагогічну роботу». Також І. М. Коробцов визнав: «...бездоганну науково-педагогічну діяльність проф. Міняєва П. О. в справі підготовки висококваліфікованих кадрів для Морського флоту...». До сказаного додамо і характеристику офіцерів та моряків корабля «Професор Міняєв». Вони написали про професора таке: «...він був вченим високої кваліфікації... він з винятковою увагою і любов'ю відносився до підготовки нових кадрів, мав величезний авторитет серед своїх колег і студентів, мав великі заслуги перед... державою» [4]. Таким чином, морська інженерна еліта високо оцінила наукові та педагогічні досягнення професора П. О. Міняєва. Враховуючи сказане, його можна сміливо віднести до когорти творців кадрового складу вітчизняного флоту. Нині, на думку деяких сучасних дослідників, Військово-Морські Сили та цивільний флот нашої держави по праву можуть пишатися, зокрема П. О. Міняєвим.

Професор П. О. Міняєв зробив неабиякий внесок у розвиток статички споруд і будівельної механіки корабля [21, с. 11]. Йому належить не один десяток оригінальних фахових праць і технічних проектів. Лише з офіційного переліку праць видно наукову значущість тематики досліджень цього вченого [7, арк. 1]. Напередодні радянсько-німецької війни 1941–1945 рр. московське видавництво надрукувало цікаву працю П. О. Міняєва «Розрахунок міцності і конструкція річкових дерев'яних суден» (Москва, 1940), де по-

Аттестат профессора ПР № 003042 про присуждения
ученого звания профессора по кафедре будівельної механіки корабля.
Москва, 04.03.1946 р. [3].

Посвідчення № 827 про нагородження П. О. Міняєва
значком «Почесному працівникові Морського флоту».
Москва, 21 листопада 1940 р.

новаторському викладено основні теоретичні засади дерев'яного суднобудування [20]. Тож думаємо, науковий доробок професора П. О. Міняєва вагомий насамперед не кількісно, а якісно.

Загалом, повторимо, ще на початку непростого трудового шляху він виявив себе не лише як теоретик, а й практик. Так, цікаві технічні новинки інженер-будівельник втілював і у винаході, на який отримав охоронне свідоцтво № 40186 від 20 липня 1909 р.

Документ. Охоронне свідоцтво № 40186 П. О. Міняєва. 20 липня 1909 р.

Йдеться про «приспособление для установки неразрезных ферм» [6, арк. 1]. Цією проблемою Павло Олексійович зацікавився 1908 р., коли обійняв посаду ад'юнкта.

Держава гідно вшанувала талант П. О. Міняєва, присвоївши одному з кораблів його ім'я, що, як справедливо відзначили вітчизняні науковці Ю. В. Денисов і В. І. Бондарь, «...заслужено прославило ім'я великого вченого не тільки в Радянському Союзі, але й далеко за його межами» [17, с. 96]. Корабель «Професор Міняєв» належав Одеському Вищому інженерному морському училищу і мав статус навчально-виробничого судна (порт приписки: Одеса, 1972 р. будівництва, 5993 BRT). Його маршрути пролягали через моря і океани планети. Іншими словами, «Професор Міняєв» був досить пристойною самохідною інженерною спорудою, котра до того ж використовувалася ще й як своєрідна наукова та навчально-виховна майстерня. Символічно, що саме океанському лайнеру присвоїли ім'я П. О. Міняєва: цілеспрямована підготовка наукових та інженерних кадрів флоту, особисті досягнення у вирішенні складних виробничо-технічних питань так чи інакше заслуговували на високопочесну відзнаку професора з боку держави, нехай і в дещо незвичній формі.

У названому музеї зберігається невелика кількість телеграм, датованих 70-ми рр. ХХ ст., якими обмінялися представниця роду Міняєвих Ольга Олексіївна та екіпаж корабля «Професор Міняєв» [12]. Звісно, зміст листування не може сповна відтворити характер стосунків згаданих суб'єктів, але все ж дає змогу скласти певне уявлення — в цьому цінність епістолярної спадщини. Аналіз виявлених нами телеграм показав: усі вони були офіційно-вітальні. Телеграми, як правило, надсилали до традиційних радянських свят (1 Травня, Нового року тощо). Попри те, що текст телеграм зазвичай був стандартним, можна виділити окремі «неформальні» нотки «телеграфного спілкування». Зокрема, привертає увагу таке. Наведемо цитату, зберігши особливості «мови телеграм»: «Шановні товариші Еремєєнко Самородов. Сердечно вітаю Вас членів екіпажа Новим 1979 роком бажаю особистого щастя благополуччя успіхів роботі шахових радіотурнірах». Запропонована цитата дає підстави стверджувати про існування тісніших стосунків між ка-

Корабель «Професор Міняєв» [13].

пітаном і його командою та родичкою шанованого вченого. А слова О. О. Міняєвої «Дуже вдячна за пам'ять і теплі побажання» свідчать про щирість листування, відсутність казенності й натягнутості у стосунках з екіпажем. Навіть у далекому плаванні моряки не забували про свого, так би мовити, патрона: «...Знаходячись далекому плаванні сердечно вітаємо Вас Вашу сім'ю святом весни людства бажаємо міцного здоров'я великого людського щастя особистому житті...». А О. О. Міняєва була горда й щаслива тим, що був такий океанський лайнер і що його екіпаж про неї пам'ятав.

Листуватися з екіпажем улюбленого корабля їй було надзвичайно приємно. Ось чому після переїзду з будинку на вул. Краснопутіловській до іншого помешкання вона зразу повідомила екіпаж про зміну адреси, вказавши нову: м. Ленінград, вул. Варшавська, 71, корпус 2, квартира № 41. Доречно навести й таку цитату: «...вітаю Вас членів екіпажа *нашим* [підкреслено нами. — С. Х.] святом днем Морського флоту...». Як ми бачимо, Ольга Олексіївна вважала це свято спільним для них; вона щиро хвилювалася за вдале плавання моряків, час від часу бажаючи їм щасливого плавання, адже, як вона сама писала, служба на кораблі важка і водночас відповідальна.

Враховуючи написане, ми дійшли таких висновків. У результаті опрацьованих раніше неопублікованих архівних документів, зокрема з'ясовано: становлення Павла Міняєва (1868–1968 рр.) як досвідченого вченого-практика відбувалося в кілька етапів. Доведено, що завдяки наполегливій праці на виробництві, де він набув цінного практичного досвіду, Павло Олексійович успіш-

но засвоїв теоретичні знання. Пізніше, як випливає з документів, це дало йому можливість належно готувати вітчизняні інженерні кадри високого гатунку. Працьовитість та наполегливість професора, гадаємо, — добрий приклад для молодих поколінь сучасної України. Сподіваємося, наша розвідка приверне увагу відповідних фахівців для подальших ґрунтовних досліджень.

1. Вінчковський Т. С. Українське самостійницьке підпілля у Трансністрії (1941–1944 рр.) / Т. С. Вінчковський, І. Я. Нікульча // Український історичний журнал. — 2007. — № 5 (476). — С. 123–134.

2. Державний політехнічний музей при НТУУ «КПІ». Музей історії КПІ. — Автобіографія доктора технічних наук, професора Міняєва Павла Олексійовича. Автограф П. О. Міняєва. — Одеса, 02.IV.1945 р. — Рос. мовою. — Арк. 1–2.

3. Там само. — Агестат професора ПР № 003042 про присудження вченого звання професора по кафедрі «будівельної механіки корабля». Москва, 4 березня 1946 р.

4. Там само. — Лист екіпажу НВС «Професор Міняєв» — Ользі Олексіївні Міняєвій. — Одеса, Без дати. — Рос. мовою. — Арк. 1.

5. Там само. — П. О. Міняєв. Лист-клопотання № 8184. Директор КПІ К. Г. Дементьев. — Київ, 13 липня 1909 р. — Нім. мовою. — Арк. 1.

6. Там само. — Охоронне свідоцтво № 40186 П. О. Міняєва. — 20 липня 1909 р. — Рос. мовою. — Арк. 1.

7. Там само. — Перелік наукових праць П. О. Міняєва. — Без дати. — Рос. мовою. — Арк. 2.

8. Там само. — Посвідчення № 155 професора Одеського інституту інженерів водного транспорту П. О. Міняєва. — Одеса, 25.09–31.12.1940 р. — Рос. мовою.

9. Там само. — Посвідчення № 270 про те, що П. О. Міняєв був слюсарем Ржевських майстерень. Копія. — 13 травня 1889 р. — Рос. мовою. — Арк. 1.

10. Там само. — Посвідчення № 827 про нагородження П. О. Міняєва згідно з наказом № 617 від 19.11.1940 р. значком «Почесному працівникові Морського флоту». Автограф наркома морського флоту СРСР. — Москва, 21 листопада 1940 р.

11. Там само. — Посвідчення № 901 від 1 серпня 1896 р. видане П. О. Міняєву. — Витегра, 1896 р. — Рос. мовою. — Арк. 1 зв.

12. Там само. — Телеграми екіпажа корабля «Професор Міняєв» — О. О. Міняєвій і навпаки. — Одеса, Ленінград, 1970-і рр. — Рос. мовою. — Арк. 1–24.

13. Там само. — Фотографія корабля «Професор Міняєв».

14. Там само. — Фотокартка чорно-біла одного із перших випускників КПІ П. О. Міняєва. — 1902 р. Оригінал.

15. Из истории Киевского политехнического института: Сб. док. и мат. — К. : Изд-во Киев. ун-та, 1961. — Т. 1: 1898–1917. — 387 с.

16. Институт расправляет крылья // Одесский политехнический институт. Краткий исторический очерк (1918–1968) / Авт.-сост.: Е. И. Цымбал, В. В. Никулин. — К. : Изд-во Киев. ун-та, 1968. — С. 20–40.

17. История Одесского политехнического в очерках / Под ред. В. П. Малахова; Авт.-сост.: Ю. С. Денисов, В. И. Бондарь. — О. : Астропринт, 2003. — 652 с.

18. Макаров В. Окупаційні війська Німеччини та її союзників в Україні у 1941–1944 рр. і відношення до них населення України / В. Макаров, Н. Зельницька // Воєнна історія. — 2005. — № 1–2. — С. 88–95.

19. Михайлуца М. Відображення процесу формування і участі у боях «Русской освободительной армии» (РОА) на сторінках трансністрійської преси / М. Михайлуца // Сторінки воєнної історії України: 36. наук. пр. — К. : Ін-т іст. Укр. НАН України, 2010. — Вип. 13. — С. 100–106.

20. Миняев П. А. Расчет прочности и конструкция речных деревянных судов / Миняев П. А. — М. : Госмориздат, 1940. — 96 с.

21. Мошнянский А. Выпускники Одесского Водного / Мошнянский А. — О. : Астропринт, 2002. — 101 с.

22. Мошнянский А. Эпоха юности Водного в лицах / А. Мошнянский // Мошнянский А. Звезда по имени ОИИМФ: Повесть. Рассказы / Мошнянский А. — 2 изд-е, доп. — О. : Астропринт, 2001. — С. 119–146.

23. Мюллер Н. Вермахт и оккупация / Мюллер Н. — М. : Вече, 2010. — 367 с.

24. Сліпенький Р. Я. Історія створення і діяльності інституту в 1898–1917 рр. / Р. Я. Сліпенький // Київський політехнічний інститут: Нариси історії. — К. : Наук. думка, 1995. — С. 3–40.

25. Ховрич С. Н. Первый выпуск КПИ: Малоизвестные факты / С. Н. Ховрич // Киевский вестник. — 2004. — № 5 (5868). — С. 3.

26. Ховрич С. М. Роль ХТІ та КПІ у розвитку науково-технічної думки в Україні / С. М. Ховрич // Україна на шляху незалежності: Мат. регіон. студ. наук.-теор. конф., присвяч. 10-річчю відродж. Укр. державн. Харків, 15–16 травня 2001. — Х. : НТУ «ХП», 2001. — С. 389–392.

27. Шайкан В. О. Колабораціонізм на території рейхскомісаріату «Україна» та військової зони в період Другої світової війни: Монографія / Шайкан В. О. — Кривий Ріг : Мінерал, 2005. — 468 с.

28. Шайкан В. Певсякдення українців у роки німецької окупації 1941–1944 / Шайкан В. — К., 2010. — 79 с.

С. О. Костилюва

УДК: 94(477)«19-20»+082.1

МАТЕРІАЛИ НАУКОВИХ ЧИТАНЬ З ЦИКЛУ «ВИДАТНІ КОНСТРУКТОРИ УКРАЇНИ» ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті обґрунтовується актуальність біографічного напрямку історичних досліджень у сучасній Україні. Представлено огляд серії видань про видатних конструкторів, підготовлених зусиллями науковців НТУУ «КПІ», наголошено на їх важливому науковому значенні, а також на ролі в контексті вдосконалення навчального процесу у вищій школі.

Ключові слова: біографістика, інженери та конструктори, НТУУ «КПІ».

В статье обосновывается актуальность биографического направления исторических исследований в современной Украине. Представлен об-